

Welkom bij de *Circum-Castellum*-wandeltocht

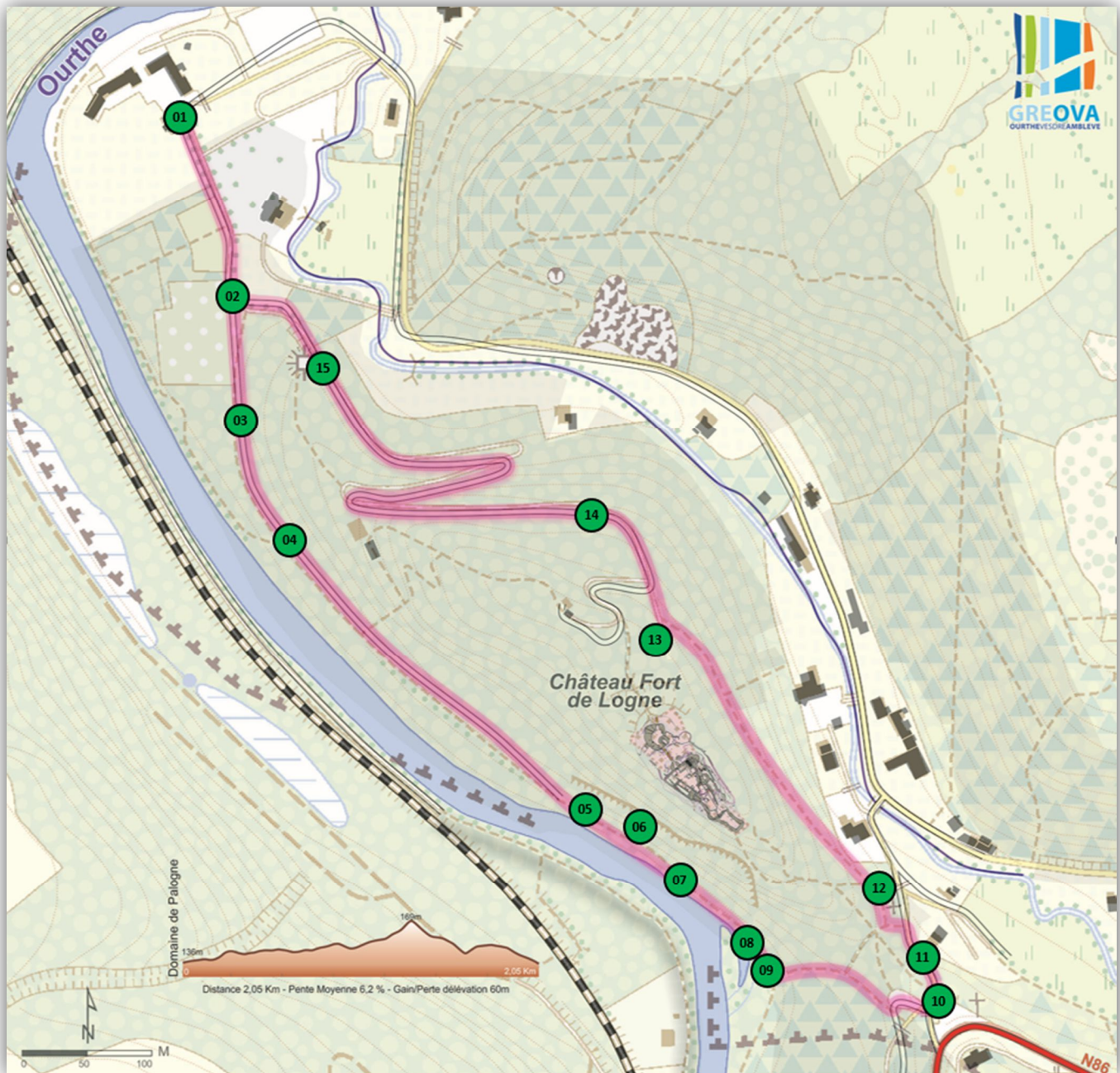
Een exploratiepad rond de burcht van Logne ! Volg deze wegwijzers :

Duur : ongeveer 1 uur – Afstand : 2 km – Positief hoogteverschil : 60 m

Dit ontdekkingspad met zijn verscheiden landschappen begeleidt de wandelaar doorheen de natuur, met verwijzingen naar de geologie en de geschiedenis. Het bevindt zich in een Natura-2000-zone. Gelieve op het pad te blijven en het milieu te respecteren.

Vanwege sommige moeilijke factoren (trappen, hellingen...) is de wandeling af te raden voor kinderkoetsen en personen met een beperkte mobiliteit.

1. **Ferme de Palogne.** Het hoofdgebouw van de *Boerderij van Palogne* (de huidige taverne) werd gebouwd in 1715, na het droogleggen van de moerassen op de bodem van de vallei bij de samenloop van de *Ourthe* en de *Lembrée*. Een doorwaadbare oversteekplaats, waar ook een veerboot voor de voetgangers lag, bevond zich ongeveer daar waar nu de grote betonnen brug ligt. De naam *Palogne* zou komen van *le Pas* (de stap) *de Logne* : zo heette de oversteekplaats

Vaarweg bij de Ferme de Palogne, rond 1920. (Ansichtkaart Albert, coll. Musée du Château Fort de Logne).

2. Rechts bevindt zich het **vertrek van de wandeling *Circum Castellum***, d.w.z. 'rond het kasteel' in het Latijn.
3. **Kleine kalksteengroeve.** Vroeger gebruikte men de bouwmaterialen die men ter plaatse of vlak bij de bouwwerf vond. Deze kleine steengroeven zijn dikwijls opmerkelijke schuilplaatsen voor de fauna en de flora.
4. **Uitzichtpunt op de rivier.** 's Morgens of aan het eind van de dag kunnen we hier één van de typische bewoners van onze waterstromen ontmoeten : de bever. Zijn aanwezigheid of zijn doortocht kan men soms vaststellen aan de ontschorste of afgeknaagde boomstammen, dikwijls bij boomsoorten die hij op prijs stelt : wilgen, populieren, elzen...
5. **De Grote anticlinale** : de mooie rots waarop de ruïnes van de burcht van Logne staan, is een anticlinale. Dat is een plooiing in de rotsen ten gevolge van het omhoogduwen van de kalksedimentlagen, die op de bodem van tropische zeeën van 385 miljoen jaar geleden hebben gelegen. Deze lagen van opeenvolgende rotsen (of

strata) zijn duidelijk zichtbaar. De tropische oorsprong van de afzettingen en hun plooiing zijn het gevolg van de onweerstaanbare verplaatsing van de tektonische platen waaruit de aardkorst bestaat.

De grote anticlinale en de ruïnes van de burcht van Logne aan het begin van de 20e eeuw (onbekende auteur, coll. Musée du Château Fort de Logne).

6. De grot onder het kasteel.

Voor uw veiligheid en die van uw kinderen, ga niet korter bij de ruïnes die de ingang van de grot verbergen.

Er bestaan grote spleten die door de rotslagen van de anticlinale heen gaan, vanaf de top van de heuvel (in de burcht) tot op het niveau van de rivier. Deze werden breder gemaakt door de werking van het regenwater of van de rivieren rond de heuvel. De spleten – de diaclasen, de breuken en de ruimtes tussen de lagen - zijn een gedroomde ingang voor het vormen van een netwerk van grotten. De kalk lost gemakkelijk op door de actie van het water dat met koolzuur is geladen, en dit leent zich tot het voorkomen van karstverschijnselen. Het woord 'karst' is afgeleid van een streek in Slovenië, waar dit fenomeen veelvuldig voorkomt. De zichtbare grot, zoals die van de Gouden Geit boven op de heuvel in het kasteel, maakt deel uit van hetzelfde netwerk. Ze lenen onderdak aan een vleermuizenkolonie, die ons respect voor hun rust verdienen.

- 7. De aanlegplaats.** De *Ourthe* is sinds mensenheugenis een belangrijke communicatieweg geweest. Vloten en kleine boten met platte bodems die door mensen of door dieren werden getrokken, de zogenaamde *bêchêtes*, hebben hier gevaren van Luik tot *La Roche*. Het dorp *Barvaux* is bekend vanwege zijn verleden als kleine haven, met stranden om af te laden, en met opslagplaatsen, tot de komst van

de spoorlijn in 1866. De rivier werd ook gebruikt om brand- en schrijnwerkershout rechtstreeks op het water te laten drijven. De betegelde weg hier getuigt van een vroegere activiteit in verband van het transport van stenen, houtskool, en ijzerertsen die afkomstig waren van *Ferrières* en omstreken. De kaai lijkt gebouwd te zijn in de 19de eeuw met materiaal dat afkomstig was uit de ruïnes van de burcht.

8. **De kuitschietplaats.** In een oude rivierarm van de *Ourthe* komen verscheidene vissoorten (de snoek, de baars en de kopvoorn) graag zich voortplanten. Een rivierarm kan echter dichtslibben, en het Domein van *Palogne*, met de hulp van de organisatie *Contrat de Rivière Ourthe* heeft de kuitschietplaats hersteld.

De kuitschietplaats (foto DTVL).

9. **Het oude kanaal tussen Maas en Moezel.** Aan de andere kant van de rivier, op de plaats die de naam *Champoûtre* draagt, kan men een indrukwekkend huis zien, uit rode baksteen, en hoekstenen uit kalksteen. Het is een huis om de sluis te bewaken uit de jaren 1827-1830, onder Hollands bewind. Dit is een getuige van het project om de Maas en Moezel met elkaar te verbinden door de bedding van de *Ourthe* aan te passen, met het aanleggen van dammen met sluizen op de plaatsen waar de helling dit noodzakelijk maakte. Indertijd lag er een eiland (waar nu de rivier ligt) dat de

rivier in twee splitste, en dat het water doorheen de huidige kuitschietplaats liet vloeien, en door een kanaal, waarop een sluis was geplaatst. Dit kanaal sneed de meander af en kwam voorbij aan de woning van de sluisbewaker. Er hebben zestien sluis-huizen bestaan tussen Luik en *Bomal*. Dat van *Logne* was het 15de. Met de Belgische revolutie en het afscheiden van Luxemburg, de veranderingen in de economie, en de aankomst van de spoorlijn in 1866 hebben de genadeslag gegeven aan deze onderneming. Het project was nochtans al ver gevorderd op bepaalde gedeeltes (het is de moeite om de kanaal-tunnel in *Bernistap* te bezoeken, aan de Belgisch-Luxemburgse grens).

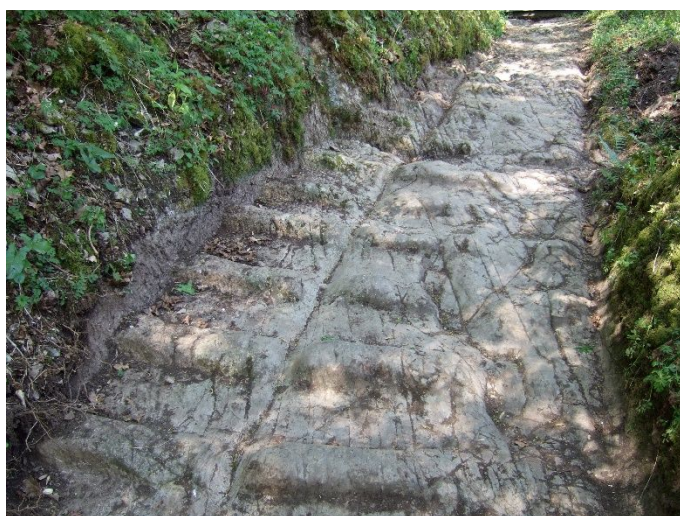
10. Kalkweiden, geklasseerd gebied. U kan ze ontdekken tegenover u, aan de tegenoverliggende valleiflank van de *Lembrée*. Het zijn natuurlijke habitatzones voor vele thermofiele (d.i. die van warmte houden) en xerofiele (d.i. die van droogte houden) planten en dieren, op de erg dunne lagen kalkgrond. Men komt ze tegen op kalkafgronden, en op heuvels uit kalksteen, waar de rotsen aan de oppervlakte komen. Ze zijn voornamelijk gericht naar het zuiden. Men treft hier een opmerkelijke verzameling van zeldzame et uitzonderlijke planten, met een groot gedeelte van plantensoorten die van het Middellandse Zeegbied afkomstig zijn (Geel zonneroosje, Wilde tijm...) Sinds lang zijn deze steile hellingen gemeenschappelijke gronden en sites waarop de geiten en de schapen van dorpingen mochten grazen. Tijdens de 19de eeuw werden veel Zwarte dennen ingevoerd uit Oostenrijk en hier op de hellingen geplant, om gebruikt te worden in de mijnbouw. Dat heeft de ecologie van de vallei grondig veranderd. Sinds 2010 wordt er gewerkt aan een rehabilitatie van de voormalige weidegronden door het LIFE-project, en werden de ouder wordende Zwarte dennen gerooid. Nu wordt er een doordacht beheer van de weiden toegepast, onder meer door het opnieuw toelaten van kudde schapen.

11. Het oude dorp van Logne. Het werd gesticht in 1138 door de abt *Wibald* van *Stavelot* om te zorgen voor de bevoorrading en de wacht van het kasteel van Logne. Dit was de voornaamste burcht van de abdij, die controle had over de vallei van de Ourthe (die bevaarbaar was) en de vallei van de *Lembrée*, langswaar een weg (een soort van nationale verbindingsweg) liep van *Stavelot* naar *Durbuy*. Dankzij *Wibald* werd het gehucht, dat een marktplaats en verschillende privileges voor zijn bewoners bekam, een tweelingdorp van het oorspronkelijke dorp, *Vieuxville* (betekent letterlijk 'oude stad'). Dit laatste ligt 800 m verder. Na het beleg van het kasteel in 1521 had *Logne* het moeilijk om te herstellen van de verwoesting, terwijl *Vieuxville*, waar we nog de resten van de Romaanse parochiekerk kunnen zien en de herenboerderij *La Bouverie* (waar het Museum van de burcht van *Logne* zich bevindt), opnieuw aan belang won.

Logne – Panorama, vóór 1911. (Ansichtkaart, coll. Musée du Château Fort de Logne).

- 12. Het pad met de karrensporen.** Het is een ongewone getuigenis van een erg bijzondere middeleeuwse weg. In de bergstreken met veel rotsen, onder meer in het Zuiden van Frankrijk en in de Jura komt men dit soort wegen ook tegen. Soms zijn ze meerdere honderden meters, en zelfs kilometers lang. Men herkent ze aan de twee in de rotsen uitgesleten geulen. Het lijken wel rails waardoor de wielen van de wagens die de weg omhoog naar het kasteel namen, reden. De opeenvolgende bulten dwars over de weg lieten toe aan de ingespannen dieren en de mensen hun poten of voeten zo te plaatsen dat ze niet uitgleden. Een beetje hoger kan men het overblijfsel zien van een poort of een barricade die daar moet gestaan hebben, en die deels in de rotsen uitgehouwen was. Tijdens de Middeleeuwen was de veelgebruikte afstand tussen de wielen van een kar 1m20.

Het pad met de karrensporen
(foto DTVL).

13. De Burcht van Logne. Het was ooit de voornaamste versterkte plaats van de abdij van Stavelot in de Middeleeuwen, maar de site waar het kasteel staat was al een toevluchtsoord voor de bewoners van de kleine vallei van de *Lembrée* en omstreken vanaf de Prehistorie. Er bestaan verscheidene grotten in de flanken van de heuvel die gebruikt en herbruikt werden. De burcht valt in de 15de eeuw in de handen van de Van der Marck, of de vreselijke *Sangliers des Ardennes*. Het wordt uiteindelijk belegerd en vernietigd door de legers van Keizer Karel de Vijfde in 1521. Bezoek zeker deze ruïnes, met de mooie uitzichten en hun indrukwekkende ondergrondse ruimtes, waar nog steeds de geest van de Gouden Geit ronddwaalt en een fabuleuze schat bewaakt. De burcht is open van 1 april tot 11 november, elke dag van 13 tot 17u (tot 18u in de weekends en de feestdagen, en tot 18u30 in juli en augustus). Voor meer info : www.chateau-logne.be ou www.palogne.be .

14. Het esdoornbos op de helling. Het gaat om een gemengd bos, met een kenmerkende, specifieke flora. Het groeit op hellingen en wordt bepaald door de bijzondere ondergrond en door het klimaat. Het komt voor op puinhellingen en op naar beneden gegleden grondmateriaal, in ravijnen of op de steile flanken van diep ingesneden valleien, veelal aan de noordkant. Het ontwikkelt zich daar waar de omgeving veel schaduw, koelte en vocht biedt. Karakteristiek is de overvloedige aanwezigheid van de esdoorn (vandaar de naam), en, op de kalkondergrond in dit geval, van varens, waaronder de befaamde tongvaren of *Asplenium scolopendrium*. Het is een zeldzame en beschermde habitat.

15. De kleine anticlinale. Een pittoreske rots, met een opvallende plooiing. Hij wordt vandaag gebruikt in het kader van sportieve activiteiten op het *Domaine de Palogne* (stages of bosklassen). Voor meer info : www.palogne.be.

*De kleine anticlinale
(foto DTVL).*